

Sygn. akt IV CZ 5/13

POSTANOWIENIE

Dnia 27 lutego 2013 r.

Sąd Najwyższy w składzie :

SSN Wojciech Katner (przewodniczący)

SSN Maria Szulc (sprawozdawca)

SSN Bogumiła Ustjanicz

w sprawie z powództwa T. B.

przeciwko J. K. i M. S.

o zapłatę,

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej

w dniu 27 lutego 2013 r.,

zażalenia pozwanych

na wyrok Sądu Apelacyjnego [...]

z dnia 9 października 2012 r.,

oddala zażalenie.

Uzasadnienie

Wyrokiem z dnia 20 kwietnia 2012 r. Sąd Okręgowy w B., po ponownym rozpoznaniu sprawy z powództwa T. B. przeciwko J. K. i M. S. o zadośćuczynienie, oddalił powództwo uwzględniając zgłoszony przez pozwanych zarzut przedawnienia. Ustalił, że trzyletni syn powoda, pozostawiony bez opieki rodziców, utonął w betonowym zbiorniku wodnym znajdującym się na terenie nieruchomości i stanowiącej własność pozwanych. Prawomocnym wyrokiem z dnia 12 października 2006 r., sygn. akt II K .../05 Sąd Rejonowy w N. uznał pozwanych za winnych tego, że w okresie od 17 września 2001 r. do 31 lipca 2002 r. będąc właścicielami nieruchomości, na której usytuowany jest betonowy zbiornik wodny, nieumyślnie narazili na bezpośrednie niebezpieczeństwo utraty życia lub zdrowia mieszkańców posesji przy ul. D. 1 w ten sposób, że zaniechali prawidłowego zabezpieczenia tego zbiornika tj. popełnienia występku z art. 160 § 1 i 3 k.k. Wskazał, że zdarzenie wywołujące szkodę miało miejsce w dniu 31 lipca 2002 r., powód dowiedział się o szkodzie w dniu zdarzenia, a zatem w świetle obowiązującego wówczas art. 442 § 1 k.c. roszczenie powoda uległo przedawnieniu z upływem trzech lat, natomiast powództwo zostało wniesione dopiero w dniu 23 września 2010 r. Skoro roszczenie było przedawnione przed wejściem w życie ustawy z dnia 16 lutego 2007 r. o zmianie ustawy Kodeks cywilny (Dz. U. Nr 80, poz. 538; dalej ustaw nowelizująca), nie znajduje zastosowania art. 442¹ k.c. (art. 2 tej ustawy). Sąd ten stwierdził nadto, że skoro pozwani nie zostali skazani za nieumyślne spowodowanie śmierci syna powoda, to tym samym szkoda nie wynikała ze zbrodni lub występku i nie ma zastosowania dziesięcioletni termin przedawnienia określony w art. 442 § 2 k.c.

Sąd Apelacyjny uwzględnił apelację powoda i wyrokiem z dnia 9 października 2012 r. uchylił powyższy wyrok Sądu Okręgowego i sprawę przekazał do ponownego rozpoznania.

Wskazał, że Sąd Apelacyjny uchylając wyrokiem z dnia 23 listopada 2011 r. poprzedni wyrok Sądu Okręgowego z dnia 25 maja 2011 r. przesądził istnienie związku przyczynowego między nienależytym zabezpieczeniem basenu przez pozwanych a śmiercią syna powoda, a w konsekwencji pomiędzy tym ich zaniechaniem a doznaną przez powoda krzywdą. Pozwani zostali skazani

wyrokiem w sprawie karnej za występki polegający na nieumyślnym narażeniu na bezpośrednie niebezpieczeństwo utraty życia lub zdrowia mieszkańców posesji przy ul. D. 1, który to czyn pozostaje w związku przyczynowym z niematerialną szkodą powoda. W świetle obowiązującego w dacie zdarzenia artykułu 442 § 1 k.c. termin przedawnienia wynosił zatem lat 10 i roszczenie uległoby przedawnieniu z upływem tego terminu, a zatem w dniu wejścia w życie ustawy nowelizującej tj. 10 sierpnia 2007 r. nie było jeszcze przedawnione, czego konsekwencją jest stosowanie ustawy nowej i ocena zarzutu przedawnienia na podstawie art. 442¹ § 2 k.p.c. Nie rozpoznanie istoty sprawy uzasadniało rozstrzygnięcie w oparciu o art. 386 § 4 k.p.c.

W zażaleniu od tego wyroku pozwani zarzucili naruszenie art. 386 § 6 k.p.c. przez jego niezastosowanie, art. 442¹ § 2 k.c. przez jego zastosowanie oraz naruszenie art. 442 § 1 k.c. w brzmieniu obowiązującym przed dniem 10 sierpnia 2007 r. i art. 2 ustawy nowelizującej przez ich niezastosowanie, w sytuacji, kiedy roszczenie powoda uległo przedawnieniu i było już przedawnione w chwili wejścia w życie powyższej ustawy. W konkluzji wnieśli o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy Sądowi drugiej instancji do ponownego rozpoznania, ewentualnie o uchylenie zaskarżonego rozstrzygnięcia i orzeczenia co do istoty sprawy.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Zgodnie z art. 394¹ § 1¹ k.p.c. - w brzmieniu nadanym ustawą z dnia 16 września 2011 r. o zmianie ustawy - Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. Nr 233, poz. 1381), która weszła w życie z dniem 3 maja 2012 r., zażalenie do Sądu Najwyższego przysługuje także w razie uchylenia przez sąd drugiej instancji wyroku sądu pierwszej instancji i przekazania sprawy do ponownego rozpoznania.

Treść zarzutów podniesionych przez żalącego powoduje konieczność wyjaśnienia charakteru zażalenia oraz zakresu kognicji Sądu Najwyższego w toku rozpoznawania nowego środka odwoławczego.

Postępowanie apelacyjne ma charakter merytoryczny, a to oznacza, że sąd drugiej instancji nie może ograniczać się jedynie do oceny zarzutów apelacyjnych, lecz musi dokonać własnych ustaleń i poddać je ocenie pod kątem prawa

materialnego. Uwzględnienie apelacji powinno zatem prowadzić do wydania orzeczenia reformatoryjnego, a jedynie wyjątkowo orzeczenia kasatoryjnego w wypadkach przewidzianych w art. 386 § 2 i 4 k.p.c. - stwierdzenia nieważności postępowania, nierozpoznania istoty sprawy przez sąd pierwszej instancji oraz wtedy, gdy wydanie wyroku wymaga przeprowadzenia postępowania dowodowego w całości.

W orzecznictwie Sądu Najwyższego podkreślono, że kontrola dokonywana w ramach tego środka ma charakter formalny, a zażalenie ma służyć zbadaniu, czy orzeczenie kasatoryjne sądu drugiej instancji zostało prawidłowo oparte na jednej z przesłanek określonych w art. 386 § 2 i 4 k.p.c. a zatem, czy powołana przez sąd przyczyna opiera się na jednej z przesłanek ustawowych. Dokonana kontrola ma charakter czysto procesowy, bez wkraczania w kompetencje sądu *in merito*. W postępowaniu zażaleniowym wywołanym omawianym zażaleniem nie jest zatem dopuszczalne badanie merytoryczne stanowiska sądu drugiej instancji i kontrola materialnoprawnej podstawy wyroku, ta bowiem jest zarezerwowana do przeprowadzenia wyłącznie w postępowaniu kasacyjnym.

Konsekwencją jest wąskie określenie granic kognicji Sądu Najwyższego, a odmienne ich ujęcie jest niedopuszczalne (postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 25 października 2012 r., I CZ 136/12 z dnia 7 listopada 2012 r., IV CZ 147/12, z dnia 9 listopada 2012 r., IV CZ 156/12, niepubl.). W wypadku wskazania przez sąd drugiej instancji nierozpoznania istoty sprawy przez sąd pierwszej instancji jako podstawy uchylenia wyroku, zakres kognicji Sądu Najwyższego ogranicza się do zbadania, czy sąd odwoławczy prawidłowo rozumiał to pojęcie oraz, czy jego merytoryczne stanowisko uzasadniało taką ocenę postępowania sądu pierwszej instancji, natomiast poza tym zakresem pozostaje prawidłowość poglądu prawnego wyrażonego przez ten sąd. W orzecznictwie Sądu Najwyższego przyjmuje się, że do nierozpoznania istoty sprawy dochodzi wówczas, gdy rozstrzygnięcie sądu pierwszej instancji nie odnosi się do tego, co było przedmiotem sprawy, gdy zaniechał on zbadania materialnej podstawy żądania albo merytorycznych zarzutów strony, bezpodstawnie przyjmując, że istnieje przesłanka materialnoprawna lub procesowa unicestwiająca roszczenie (postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 23 września 1998 r., II CKN 897/97,

OSNC 1999 nr 1, poz. 22, z dnia 15 lipca 1998 r. II CKN 838/97, LEX nr 50750, z dnia 3 lutego 1999 r., III CKN 151/98, LEX nr 519260, wyrok Sądu Najwyższego z dnia 12 lutego 2002 r., I CKN 486/00, OSP 2003 nr 3, poz. 36, z dnia 21 października 2005 r., III CK 161/05, LEX nr 178635, z dnia 12 listopada 2007 r., I PK 140/07, OSNP 2009, nr 1-2, poz. 2).

Żalący, błędnie pojmując charakter wniesionego środka odwoławczego, zarzuty zażalenia odniósł wyłącznie do merytorycznego stanowiska Sądu Apelacyjnego oraz do naruszenia art. 386 § 6 k.p.c. Wyrazem tego błędnego stanowiska jest wniosek ewentualny o uchylenie zaskarżonego rozstrzygnięcia i orzeczenia co do istoty sprawy. Z przyczyn, o których mowa wyżej, zarzuty te nie mogą zostać poddane kontroli, bowiem ocena prawidłowości stanowiska materialnoprawnego Sądu odwoławczego nie należy do kompetencji Sądu Najwyższego realizowanej w postępowaniu zażaleniowym na podstawie art. 394¹ § 1¹ k.p.c. Zażalenie nie zawiera natomiast ani zarzutu naruszenia art. 386 § 4 k.p.c., ani nie przedstawia w uzasadnieniu żadnych argumentów, które mogłyby się odnosić do przesłanki uchylenia wyroku sądu pierwszej instancji w postaci nierozpoznania istoty sprawy. Z tego względu poprzestać należy na stwierdzeniu, że przyjęcie przez Sąd drugiej instancji odmiennego, niż Sąd pierwszej instancji, stanowiska w kwestii przedawnienia roszczenia powoda i uznanie, że sprawa podlega merytorycznemu rozpoznaniu w zakresie objętym żądaniem powoda, odpowiada omówionej wyżej przesłance.

Z tych względów zażalenie jako bezzasadne podlegało oddaleniu na podstawie art. 394¹ § 3 k.p.c. w zw. z art. 398¹⁴ k.p.c.